

Essay om fodbold, familie og kriminallitteratur: Formens tyranni

Vi elsker vold, krimier, zombier og et uhyggeligt gys. Vi muntre os endda med det lige før, vi skal sove. For sådan er vi, mennesket. Men selv om det er for næsen af os hele tiden, så fornægter vi det. Mennesket er fornuftigt, mennesket er godt, mennesket er... Billederne af det perfekte menneske, vi har forsøgt at danne hinanden efter i generationer er talrige. Men det onde i os undslipper ikke.

Af Kenneth Degnbøl

Jeg er blevet krimiforfatter.

Jeg er udkommet med en krimi. En blandt mange i disse år, for det sælger godt. Ikke nødvendigvis min, men krimier som sådan går som varmt brød. Og nu har jeg også begået en og er glad og stolt. Tænk at være blåstemplet forfatter og tage til debutantfester og bogsigneringer. Selvom jeg er stolt af det, skriver jeg det alligevel i passiv form: *Jeg er blevet krimiforfatter*. For dels skete der retrospektivt set mange ting, der bedst kan beskrives som tilfældig timing på vejen, for uden at forklejne et ellers efter bedste egen vurdering udmærket produkt, så skal man være heldig at blive læst af det rigtige menneske på det rigtige tidspunkt – et nåleøje som så meget andet.

Og dels står jeg nu med en bog i hånden, der forholder sig til en bestemt form, og læses med bestemte øjne. Som en krimi. Skrev jeg det, jeg ville, eller tilpassede jeg mig en form og bestemte konventioner? *Skrev den mig? Blev jeg* – med andre ord – *krimiforfatter?*

Formentlig er begge dele sande.

Krimi betragtes ofte som en form for trivialliteratur. Hvad det kaldes er jeg ikke så interesseret i. Der findes gode og dårlige krimier ligesom inden for alle andre genrer. Hvad der gør den til en krimi, er at den udfolder et bestemt tema, et tema om ondskab. Måske er det derfor, det kan betragtes lidt billigt: Hvorfor dog fornøje sig med andre menneskers død og lidelser?

Men spørgsmålet gå videre end det. Hvorfor er vi i stigende grad optaget af horror, død, ondskab, krimier og thrillere som bøger og film. Hvad er det, der gør, at vi ønske at beskæftige os med den del af tilværelsen – endda ofte lige før vi skal sove.

Søndag eftermiddag holder vi helt og aldeles med de blå og hader de røde (eller omvendt)

Svaret er for mig at se det samme som det, fodbolden er blevet forklaret med: I en overvejende pæn og fornuftigt verden, hvor vi dannes efter billeder af det perfekte, er der ikke plads til det primitive, enkle og i til tider endda onde i os. Vi allokerer de dele til søndage eftermiddage på lægterne, hvor vi helt og aldeles kan holde med de blå og hade de røde; her behøver vi ikke høfligt og proaktivt og ordentligt at se alles perspektiver og anerkende at fejlene i bund og grund skyldes, *at vi ville det gode, men kom til at frustreres i vores drømme* eller i et øjeblik forvirring kom til *at se udfordringer som problemer*. Med filosofen Jean Baudrillards ord er fodboldpublikummet blevet deltagere og selve kampen blevet den ramme, vi agerer efter. Vi er der for noget andet end

fodbolden. Den er bare mediet, der gør dét muligt, vi er der for. Nemlig en sprække i tilværelsen, hvor det primitive, ensidige og imperfekte kan være.

Med mulighed for at det er et simpelt instinkt-teoretisk svar, at mennesket går til fodbold og læser krimier, fordi det indeholder noget i samfundet illegitimt, det skal have afløb for, så tror jeg, der er noget om snakken. Den klassiske krimihelt ryger og drikker, er skilt og ser ikke sine børn, er halvfed og halvgammel. Han er med andre ord alt det, et fornuftigt moderne oplyst menneske ikke bør være. Og formentlig er det af samme grund, vi dybest set godt kan lide historier om Niklas Bendtner. Der er dybest set ikke nogen fornuftig grund til at en rig fodboldstjerne og ditto idol skulle køre spritkørsel, true taxachauffører og i bogstavligste forstand lemlæste deres biler. Førnævnte Baudrillard ville formentlig sige, at det netop er derfor Bendtner gør det, for med hans vanlige omvendning af deltager og publikum bliver Bendtner tilskuer på den scene, som vi sætter op med vores forventning til ham struktureret igennem medierne. *Bendtner gør det, fordi vi vil at han gør det, fordi det er det den side af os, fodbold sætter i tale.*

Overfor alle billederne i bøger og film og på stadioner af den iscenesatte ensidighed, ondskab og irrationalitet må der naturligvis stå andre billeder. Da vi danner og dannes i billeder, må der være andre billeder, hvori vi iscenesættes os som rationelle og gode mennesker.

To på flugt. Den ene burde være Karla

Jeg ser meget tv med min datter. I hvert fald når jeg er sammen med hende, for jeg er moderne delefår, der ser hende efter nøje forhandlede aftaler og skemaer. Hendes yndlingsfilm er lige nu Karlas Kabale og To På Flugt.

Den første er et stykke socialrealisme. Moderne i den forstand at Karlas forældre er skilt. Og alligevel knap så moderne i måden, de er det på. Moderen udlever en tryk kernefamilie med ny mand og børn, med hjemmebag og levende lys og hjemlig hygge. Og faderen har desværre hang til alkohol og at glemme aftaler med Karla. Og jeg græmmes, når jeg ser den, og tænker at det dog er en sær opsplittning i det gode og det onde, hvor det gode identificeres gennem netop kernefamilien, selvom det iscenesættes socialrealistisk med skilte forældre.

Disneys udgave af det gamle eventyr om Klokkeblomst hedder på dansk To På Flugt, og den gør det samme. På engelsk har de kaldt den for *Tangled* – altså indviklet, hvilket er noget af en tilsnigelse efter som det nærmere er en forenklet – eller for enkel – udgave af Rapunzel, et af Grimms eventyr.

I eventyret sælger et forældrepar deres datter til fordel for at få moderens obskure lidenskab efter klokkeblomster tilfredsstillet. Klokkeblomsterne findes i en smuk have, hvor der bor en heks. Datteren vokser derfor op hos heksen, lige indtil den dag, hvor en smuk prins rider forbi og finder Rapunzel indespærret og efter et drabeligt opgør med heksen får frigivet Rapunzel.

Hvem er den onde i eventyret? Er det heksen? Eller er det forældrene, der skiller sig af med barnet til fordel for en irrationel trang til blomster? Godt og ondt blandes. Det er ikke til at kende forskel. I betragtelig grad som livet selv.

I Disneys udgave er forhistorien ikke med. Rapunzel vokser blot op hos en alene-kvinde. Men en dag opdages hun af en lettere fordærvet prins. Flot, men med hang til lidt smårapsen i bedste Robin Hood-Stil. Og med prinsens hjælp opdager hun, at hendes sande forældre er kongeparret i den nærliggende landsby, hvor alt er florumvundet, lykkeligt og i bedste Disney stil helt og aldeles candy floss-betrukket.

Hvem er de onde i eventyret? Kvinden, der opdrager Rapunzel? Ja, uden tvivl ifølge filmen, selvom hun ret beset sagtens kan betragtes som en reel moder, lige lovlig overbeskyttende eftersom hun holder Rapunzel indespærret i et tårn, men hvilke mødre (over)beskytter ikke deres børn? Og i hvert fald er det her pigen har sin opvækst. Men de gode i filmen iscenesættes

som kernefamilien, identificeret ved kongen og dronningen. Det er her Rapunzel med største selvfølge hører hjemme. Uagtet hun ikke har set dem siden sin fødsel.

Jeg er selv et barn 70erne og 80erne. Jeg spørger derfor mig selv, om vi har glemt Alfons Aaberg. Og Pippi. Og Pedersen og Findus. Billederne af de anderledes livsformer, hvor alt ikke er opsplittet i et enten-eller, godt-ondt. Men hvor livet er, som det er. Kaotisk. Vilkaarligt. Og godt nok.

Jeg gør mit bedste for selv at være far efter de vilkår, der gælder for mit liv. Men det bliver alt for ofte en jagt på at gøre det ligeså godt som kernefamilieidealet, det gode billede, vi møder alle vegne. En håbløs jagt, der, når jeg gør mit bedste, kun er et næsten-ligeså-godt-som.

Idealet findes ikke kun i medie billedet. Det gennemsyrrer også vores samfundsstrukturer. Børn kan kun have én folkeregisteradresse, børnepenge kan ikke deles, lægevalg og alt muligt andet går efter forældrerens med adressen uagtet forældrenes forskellige roller for barnet – vi er tilsyneladende helt blinde for virkelighedens Danmark og orkestrerer efter det samme idealbillede, som filmene er skåret efter: *Børn bor jo et sted, ikke!*

Men i virkelighedens verden lever vi – hvad end det handler om børne- og familieliv eller alt muligt andet – i sammensatte helheder, hvor intet er perfekt, hvor vi gør vores bedste og lever med at det ikke er perfekt. Og midt i den balanceakt kan lykken endda indtræffe. Hvis den vel og mærke ikke umuliggøres af idealbilledernes konstante fordring om mere og mere, *perfektere og perfektere.*

Fest og druk er en velfortjent pause

Naturligvis er et par tilfældige film, selekteret af min datters smag, ikke evidens for at sige meget om de billeder, vi opdrager børn (og os selv) efter. Det er blot en fornemmelse. Men dog en fornemmelse, der blandt andet bestyrkes så sent som i denne uge, hvor en undersøgelse fra

Aalborg Universitet fortæller, at over halvdelen af gymnasieungdommen har indirekte selvskadelig adfærd (voldsom druk, overspisning, sult eller stofmisbrug) og en femtedel har direkte voldt selvskade (cutting, slå sig selv eller brænde sig selv). Professor Bo Møhl, professor i specialpsykolog i psykiatri, der står bag undersøgelsen, citeres af Politiken for at sige, at det er en hel generation, der mistrives. Årsagen er ifølge Bo Møhl i Politiken et pres for os om at skulle præstere vores bedste hele tiden, som særligt unge har svært ved at håndtere.

De unge elever på min højskole taler om festerne som velfortjente pauser fra alt det, de synes, de skal være og overkomme.

Pausen hilses velkommen. Festen, fodbolden og krimien. Det er godt, at der også er billeder for tankeløsheden, ensidigheden og ondskaben. De billeder har vi brug for. Med C. S. Lewis ord, så "læser vi for at vide, vi ikke er alene". Der skal være billeder, der svarer til det, vi er. Men mit ønske er, at billederne var sammensatte. At det gode billede, var det helstøbte billede – der hvor der var plads til det hele. Så vi ikke ender med en generation, der tror, det gode menneske er et perfekt menneske. At det perfekte liv ikke har sprækker og kanter og grå hår. Så vi ikke ender med ulykkelige forældre og børn, der, selvom de gør deres bedste, ikke kan leve op til det idealbillede, filmene fraserer og samfundet strukturerer.

Form, billeder og strukturer er afgørende. Vi bliver derefter.
Krimien skrev mig.

–

Jean Baudrillard: Et skæbnesvangert scenario

<http://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/ECE2238671/over-halvdelen-af-gymnasieelever-skader-sig-selv-for-at-tackle-livet/>

Krimien hedder Forkynderen. Den er skrevet i pseudonymet

Sander Jakobsen, der dækker over Kenneth Degnbøl og Dagmar Winther.